

Joseph Pulitzer munkássága

Koroknyai Kata

*Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, 1117 Budapest, Pázmány P. sétány1/a
(piki2005@freemil.hu)*

Összefoglaló

Joseph Pulitzer nemcsak óriási sajtóbirodalma, hanem politikai szerepvállalása, illetve az új hírlapírás megteremtése révén vált az amerikai történelem kiemelkedő alakjává. The New York World című újságát az Egyesült Államokban és Európában egyaránt elismerték. Az amerikaiak mellett azonban a magyarok is büszkék lehetnek a sajtómágnásra, hiszen Pulitzer Magyarországon, Makón született.

Kulcsszavak: új hírlapírás, The New York World, sajtóhadjárat, sárga újságírás, szenzációhajhászat

Abstract

Joseph Pulitzer was an emblematic figure of American history but not just because of his great press empire, but also because of his political activity and for creating new journalism. His paper called The New York World was acknowledged in the USA and in Europe too. Besides the Americans Hungary should also be proud of the press magnate because Pulitzer was born in Hungary, in Makó.

Keywords: new journalism, The New York World, press campaign, yellow press, sensation-mongering

Bevezetés

Pulitzer múltjáról, kivándorlásának okáról és körülményeiről pontos adatok hiányában sokáig csak legendák keringtek. Az „igaz történetre” az 1980-as években derült fény, makói, illetve amerikai levéltári kutatások eredményeképpen. Mint ezekből kiderült, a család eredetileg Morvaországból származott, és a 18-19. század között kerültek Magyarországra, nevük egy morva falu nevéből (Pullitz) származik. A Pulitzer család izraelita vallású, zsidó nemzetiségű család volt.

Pulitzer József

Pulitzer József 1847. április 10-én született Makón, Pulitzer Fülöp, nagykereskedő, és Berger Elize gyermekeként. A családfő vállalkozása sikeres volt, a '48-as harcok idején katonai élelmező volt, így a család semmiben sem szenvedett hiányt. A szülők pedig nagy gondot fordítottak gyermekeik neveltetésére. József például Pestre költözésük után a híres kereskedelmi iskola tanulója lett, melyet Hampel Antal vezetett. A család sorsa akkor fordult rosszra, mikor az édesapa, Fülöp megbetegedett, s 1858-ban tuberkolózisban meghalt. A családfő halála után a vállalkozás tönkrement, Pulitzerek eladósodtak. (Csillag 2000/a)

1864 tavaszán jelentős esemény történt. Habsburg Miksa főherceg Mexikó meghódítására készült, s Pulitzer – bár szülei kereskedőnek szánták – a sereggel akart tartani a tengeren túlra. Pulitzert ugyanis vonzotta a katonaelet, annak idején a '48-as szabadságharc is nagy hatással volt rá. A toborzáson azonban visszautasították, ugyanis Miksa seregébe gyenge állóképessége, illetve tapasztalatlansága miatt nem kellett. Pulitzer nem akart lemondani a katonaságról, s Hamburgba utazott, hogy onnan hajóval menjen a hadsereg után Amerikába. 1864 nyarán érkezett New Yorkba. (Csillag 2000/b)

Józsefből Joseph, szegénylegényből pedig sajtómágnás lesz

Az USA ekkortájt változott agrár típusú országból ipari országgá, s ekkor előzte meg gazdaságilag mind Angliát, mind Franciaországot.

A népesség egyre nőtt, főleg az óriási bevándorló tömegek miatt, a városok gyorsan fejlődtek, transzkontinentális vasútvonalak épültek, s jellemzőek voltak a gazdaságra a monopóliumok. Külpolitikája a Monroe-elvre épült, miszerint az Egyesült Államok távol tartja magát az európai belügyektől, de egszersmind megakadályozza az európai

nagy hatalmak nyugati terjeszkedési kísérleteit. (Csillag 2000/c)

Mikor Pulitzer Amerikába érkezett, se pénze nem volt, se angol nyelvtudása. Mexikóba pénz nélkül nem tudott továbbutazni, ám a polgárháború éppen ekkor dúlt észak és dél között. Az északi csapatok toborzói pedig alkalmasnak találták Pulitzert a seregbe. Kingstonban (NY) vonult be 1864-ben.

Pulitzer katona lett, de fontos ütközetekben nem vett részt. Mégis, megtapasztalva egy igazi háborút, már nem rajongott a katonaságért úgy, mint annak előtte, s várta, hogy megpróbáltatásai véget érjenek. 1865-ben szerelt le, s ismét New Yorkba került. Természetesen itt sem találta a helyét, hiszen a háború végével megnőtt a munkanélküliek száma, s nyelvtudás, illetve szakképzettség hiányában alig volt esélye munkát találni. Mint sok másik volt katona, Pulitzer is nyugatra indult. St. Louis felé vette az irányt, az volt ugyanis az amerikai németek központja, s abban reménykedett, német nyelvtudását itt kamatoztathatja.

1865-ben érkezett, s kezdetben nehéz körülmények közt élt, s olyan munkákat volt kénytelen vállalni, melyek fizikailag megerőltetőek voltak számára. Hogy helyzetén változtathasson, amikor csak tehetett angolul tanult, s rengeteget olvasott. Egy ügyvéd barátja hatására pedig jogi tanulmányokba kezdett. Egy nap munkajánlatot kapott, egy louisianai ültetvényen. Hajóra is szállt, ám a hajó legénysége egy család folytán megszabadult az utasoktól, akiknek vissza kellett térniük St. Louisba. Pulitzer számára azonban szerencsés fordulat volt ez. A család történetét ugyanis megírta, s egy újságíró tanácsára elküldte azt a Westliche Postnak, ahol a cikk meg is jelent. Pulitzert a lapnál szimpatikusnak találták, s ettől kezdve olykor-olykor megjelentették munkáit. (Csillag 2000/d)

Az amerikai újságírás hagyományai régebbiek, mint maga az Egyesült Államok. Igaz, míg az USA angol gyarmat volt, az újságok léte nagyban függött az angol hatalmat, s természetesen az angol érdekeket képviselő kormányzótól, akiknek engedélyétől függött a lapok nyomtatásban való megjelenése. Ebben az időben nem igazán volt jellemző az igazság megírására való törekvés, s a véleményeket és a valódi tényeket nem különítették el egymástól. A hatóságokat kritizálni egyenesen bűncselekménynek számított. A cikkek általában a kormányzósági közleményeket, hajók indulási-érkezési adatait és egy-egy külföldi hírt tartalmaztak. Egy lap kb. 500-1000 példányban jelent meg.

A függetlenségi háború után, ahogy Amerikának saját pártjai lettek – s ezek egyre befolyásosabbá váltak – az újságok általában politikai csoportok támogatói lettek. Természetesen nem törekedtek függetlenségre, s igazán egyedi stílusuk sem alakult ki. Az első amerikai napilap 1783-ban jött létre: Pennsylvania Evening Post and Daily Advertiser.

Az 1800-as évek elején azonban egyre nagyobb igény lett a közügyeket feltáró lapokra, olyanokra, amelyek pártsemlegesek. A technikai fejlődésnek köszönhetően (olcsó papír, gőzhengeres nyomdagép) a példányszámok naponta elérhették a 4500-at is. Megjelent az első filléres lap, a New York Sun (1833), amely nemcsak bizonyos köröknek, társadalmi osztályoknak szólt, hanem a „tömegeknek”. Ez Benjamin Day újsága volt, aki azzal tette sikeressé lapját, hogy csupán 1 centért árusította, s színes híreket, tudósításokat tett bele (pl. rendőrségi ügyek). Később, a rotációs nyomdai eljárás megjelenésével a példányszám elérte a napi 50 000-ret, a távíró pedig felgyorsította a hírközlést

A világszó napilap az 1800-as évek közepén a The New York Herald volt, melynek kiadója, James G. Bennett, a szenzációhajhászattal szerzett hatalmas olvasótábor. Vele szemben William C. Bryant (The Evening Post) magas színvonalú lapot irányított, mely mind irodalmilag, mind erkölcsileg fölül állt a filléres lapoknak. Ezzel azonban együtt járt, hogy olvasótáborra csak a szűk értelmiségi rétegre korlátozódott. A hírszolgálat a telefon feltalálásával tovább fejlődött, és megjelentek az első hírügynökségek is, melyek a hírek forrásai lettek, s bérleti díj ellenében folyamatosan tájékoztatták a lapokat a legfrissebb információkról. Lassan megváltozott az újságok tipográfiája is, figyelemfelkeltőbbek lettek a címek és az illusztrációk. S ezzel együtt tartalmi változás is megfigyelhető. A 19. sz. végén előtérbe kerültek a „human interest” hírek, azaz megtörtént esetek, emberi sorsok ábrázolása, melyek szélesebb tömegek számára voltak emészthetőek, s érdekeseek. A politika befolyása egyre kisebb lett, s az újságok egyre gyakrabban álltak valamilyen társadalmilag fontos ügy szolgálatába. (Csillag 2000/e)

A Westliche Post egyik szerkesztője az a Carl Schurz volt, aki a polgárháború idején annál az ezrednél szolgált, amelynél Pulitzer is, s az ő elvei, nézetei, a demokrácia iránti elkötelezettsége sokáig nagy hatással voltak Pulitzerre. 1868-ban jobbra fordult a fiatal újságíró sorsa: állandó riporter állást ajánlottak neki a lapnál.

A St. Louis Post-Dispatch, avagy Pulitzer laptulajdonos lesz...

Pulitzer cikkei innentől naponta jelentek meg a Westliche Postban, s szorgalmával, akaratával kivívta a szakmabeliek elismerését. A Postnál töltött idő alatt egyre közelebb került Schurz eszméjéhez – aki kiállt az elnyomottak mellett, és harcolt a korrupció ellen – s Pulitzer maga is a reformok és a liberalizmus hívévé vált. Amikor Schurz politikai karrierje elindult 1869-ben, Pulitzer figyelme is a politika felé fordult, s a Post tudósítójaként (ami republikánus lap volt) kezdte

átlátni a politika rendszerét, s megismerte a benne eluralkodó korrupciót.

1869-ben pedig saját politikai pályája is kezdetét vette, méghozzá egy váratlan képviselői jelöléssel. Pulitzer ugyanis egyre elmélyülve a politikában, a radikális republikánusok aktivistája lett, s mikor megüresedett az egyik mandátum, a helyi gyűlésen őt javasolták a posztra. Végül pedig meg is szerezte a képviselőiséget Missouri államban. Politikai pozícióját pedig teljes mértékben az igazságosság és a reformok érdekében használta fel. 1872-ben a republikánus párt vereséget szenvedett a választásokon, s a Westliche Postnak nem mentek jól a dolgai. Ekkor a szerkesztők (köztük Schurz) úgy döntöttek, a tulajdonjog egy részét alacsony áron eladják Pulitzernek. Igaz, pár hónap múlva visszavásárolták tőle az eladott tulajdonjog nagy részét, mégis az ebből származó 30 000 \$-ral Pulitzer megalapozhatta jövőjét. 1875-ben Pulitzer ismét bekerült a törvényhozásba, ám ezúttal a demokraták oldalán, mivel az egyre züllöttebb republikánus pártból kiábrándult. A liberális demokratákat támogatta, akik felléptek a monopóliumok növekvő hatalma ellen. Pulitzer különleges hírlapírónak számított, hiszen a többségre nem volt jellemző, hogy közvetlen politikai tapasztalatokkal rendelkeztek volna, s így nem láthatták át, s nem érezhették a felelősséget oly mértékben, ahogyan Pulitzer. Az 1876-os választások során Pulitzer neve országszerte ismert lesz a kampányban való jelentős részvétele miatt, utána pedig a The Sun tudósítójaként bíráló hangvételű, bátor cikkei miatt figyelnek fel rá. (Csillag 2000/f)

1878-ban azonban még ennél is többre vágyik: szeretné saját lapján keresztül megvalósítani elképzeléseit. Első saját lapját, az Evening Dispatchet egy aukción vette meg, majd az Evening Posttal társulva létrejött a St. Louis Post-Dispatch. Egy évre rá az Evening Post tulajdonosa kilép társulásukból, s Pulitzer ettől kezdve egyedüli kiadója lesz a lapnak. Mivel mindkettő lap eredetileg esti lap volt, ezért a belőlük létrejött Post-Dispatch is délutáni újságként jelentkezett. Igaz, ekkor még a délutáni lapoknak nem volt nagy hagyománya nyugaton (a kicsi hírehség miatt elég volt naponta egyszer megjelentetni újságot – reggel), de a polgárháborút követően ez szép lassan megváltozott. Az emberek folyamatosan friss híreket szerettek volna kapni, és sokan, akik munkájuk miatt délelőtt nem értek rá, azok inkább délután kezdtek újságot olvasni. Pulitzer tehát szerencsés időben indította délutáni lapját, amikor az igények is pont ilyenformán alakultak át.

Az újság beköszönő szövege jól tükrözi Pulitzer elszántságát: a lap nem lesz egyetlen párt kiszolgálója sem, hanem a nép érdekeit fogja szem előtt tartani, s szembeszáll mindenféle csalással. Persze mindemellett Pulitzer a példányszámot sem hagyhatta figyelmen kívül, s annak növelése érdekében az ún.

sajtóhadjáratot alkalmazta. Igaz, a sajtóhadjárat használata nem volt újdonság, sokkal inkább az volt újszerű, ahogyan azt Pulitzer alkalmazta.

A sajtóhadjárat nem más, mint oknyomozó, tényfeltáró újságírás, s a módszert Pulitzer még annak idején a Westliche Postnál megtanulta. Senki nem volt azonban olyan bátor és következetes a használatában, mint ő. Ez ugyanis veszélyes módszer, amellyel, hogy széleskörű műveltséget, tájékozottságot igényel, könnyű vele ellenségeket szerezni, s könnyű vele elbukni is, ha valaki megalapozatlanul támad valakit. Pulitzer viszont tehetséges és művelt volt, jártas a politikai életben és a társadalmi problémákban, úgyhogy ügyesen és gyakran tudott sajtóhadjáratokat indítani. Kampányaival nemcsak leleplezett, hanem mozgósított is, s támadásai előtt senki sem menekülhetett, még a lapjában hirdető cégek sem. „ADÓCSALÓK” című hadjáratát 1879-ben indította a helyi arisztokrácia ellen, méghozzá úgy, hogy nyilvánosságra hozta adóbevallásaikat, s ezzel együtt a csalásokat is. Emellett leleplezett tiltott hazardjátékkal kapcsolatos bünszövetkezeteket, korrump önkormányzatokat is. Személyes véleményét, egy-egy ügygel kapcsolatos kommentárját a szerkesztőségi oldalon jelentette meg. A szerkesztőségi oldalnak pedig hamarosan óriási jelentősége lett, a legfontosabb oldal lett a lapban, s ez később, Pulitzer másik lapjánál is így maradt.

Pulitzeri sajátosság volt tehát, hogy a komoly hírek mellett szenzációs eseményekről szóló tudósításokat is megjelentetett, s mindezt magas színvonalon. Így kialakult az új hírlapírás, melynek elemeit ugyan nem Pulitzer találta ki, de alkalmazásuk egyedi volt. A tények pontos megjelenítését, s a reformok támogatását ötvözte a jó ízlés határain belül megírt szenzációs hírekkel. Emellett több képes illusztrációval sporthírekkel és nőknek szánt anyagokkal növelte lapja népszerűségét. Azt nyilatkozta: „Írhatunk akár a legbölcsebb filozófiáról, de mit ér, ha senki sem olvassa? El kell érni a milliós példányszámot, s ha ez megvan, majd azután lehet az olvasók gondolkodását meg szavazatait ilyen vagy olyan irányba fordítani a kritikus pillanatban.”

Anyagilag már rég független volt mindenféle pártszervezettől, írásaival azonban befolyásolni szerette volna a politika alakulását, így elfogulatlannak nem volt nevezhető. Arra azonban hamarosan ráébredt, hogy az általa oly nagyra tartott független újságírás nem összeegyeztethető az aktív politikai szerepvállalással. Politikai karrierjének emiatt véget vetett. (Csillag 2000/g)

...és egy másik lap

1883-ban ismét új célt tűzött ki maga elé. Régóta érdekelték már a keleti parton létrehozott sajtóbirodalmak, olyannyira, hogy végül ő maga is

New Yorkba költözött. Ismét egy rossz anyagi körülmények közt lévő lapot vásárolt, a The New York Worldöt. Bár a lap anyagilag rosszul állt, legalább volt bérleti joga egy hírgyűnökségnél, s demokrata lapként széles olvasóközönségre számíthatott, mert a demokraták népszerűsége éppen ez idő tájt nőtt meg New Yorkban. Azzal viszont számolnia kellett Pulitzernek, hogy olyan erős lapokkal kell felvennie a versenyt, mint a The Sun, a The New York Herald, vagy a New York Tribune.

Beköszönőjében Pulitzer ismét kihangsúlyozta, hogy lapját a nép ügyének és nem a pénzarisztokrácia kiszolgálására szánja. Tulajdonképpen terve az volt, hogy folytatja, és tökéletesíti az új hírlapírást. Ennek érdekében a Post-Dispatch dolgozóinak nagy részét áthelyezte New Yorkba, a Worldben pedig csakúgy mint az előző lapjánál, ötvözte a népszerű tömeglapot és a minőségi elitlapot. Pulitzer: „Ha egy újság csakugyan a köz érdekeit akarja szolgálni, nagy példányszámra van szüksége, először is mert híreit és véleményét a lehető legszélesebb körben kell terjesztenie, másodsor, mert a példányszám hirdetés jelent, a hirdetés pénzt hoz, a pénz pedig függetlenséget biztosít.” Pulitzer számára fontos volt lapja anyagi biztonsága, de az üzleti vállalkozást sikerült összeegyeztetnie társadalmi felelősségvállalásával. A World teljesen független volt, független pártoktól, politikusoktól, s egyáltalán nem volt megvesztegethető. A lapban mindemellett megjelent egy nagyon fontos programlista, mely megvalósításra váró, szükséges reformokat mutatott be. Ezek közt volt például a magas jövedelmek megadóztatása, a köztisztviselői reform és a szavazatvásárlás megbüntetése is. (Ezek végül – egy kivétellel – a századfordulóra megvalósultak.) (Csillag 2000/h) Sőt a későbbiekben a lista csak bővült, például a tőzsdei spekuláció felszámolását szorgalmazták, illetve Amerika imperialista külpolitikáját elleneztek. A „reformkövetelések” azért voltak olyan hatásosak, mert konkrétak voltak és időről időre megjelentek a lapban valamilyen formában. (Csillag 2000/i)

Annyiban volt merészebb a World a St. Louis-i lapnál, hogy ekkor már Pulitzerék nemcsak helyi, hanem országosan is ismert közszereplőket és azok kétes ügyleteit vették górcső alá. Az újság bővelkedett társadalmi problémák feltárásában, figyelemfelkeltő sajtókampányokban és szenzációs, de persze hiteles hírekben. Népszerű műfaj volt pl. a tényfeltáró szociográfiai riport, illetve a bűnös közszereplők ellen indított „keresztes hadjárat”. Úgy tűnhet, nagy volt a kontraszt a könnyed, olvasmányos, vagy éppen szenzációs hírek és a komoly hangvételű szerkesztői oldal között, ám az ellentétet oldotta az, hogy sokszor Pulitzer pont azokkal a szenzációs eseményekkel támasztotta alá a szerkesztőségi oldalon megfogalmazott markáns véleményét, amelyek jól

illusztrálták a felvetett társadalmi problémát. Az őt ért támadásokra így reagált: „A napilap olyan, mint a tükör, azt mutatja, ami előtte van...”

Az újság elsődleges célja a közszolgálatosság volt, hiszen Pulitzer jól tudta: a nyilvánosság morális hatóerő. A négy legfontosabb célja: informálni, tanítani, kritizálni-ellenőrizni, s végül de nem utolsósorban szórakoztatni. Az írásokra jellemző volt a tények tisztelete mellett (amit Pulitzer maradéktalanul megkövetelt kollégáitól), a humor, a tömörség, a jó összefoglaló készség. S bár közérthetően és világosan fogalmaztak – hogy minden társadalmi réteg számára befogadhatóak legyenek az információk – a cikkekre jellemző volt a jó irodalmi stílus. Tipográfiaiilag is nagyon színes lap volt a World: nagy szerepe volt a figyelemfelkeltő illusztrációknak (pl. brooklyni híd avatásának alkalmából 4 hasáb szélességű kép, címdalton), jelentősek voltak politikai karikatúrái is. A fejlécen baloldalon is, jobb oldalon is fülszövegek voltak olvashatóak. A lap megjelenésekor például: „A The World az Egyesült Államok egyetlen 8 oldalas újsága 2 centért.” Később egyéb közérdekű szövegek, vagy az időjárás-jelentés kapott itt helyet.

Hamarosan a World 12 oldallal jelentkezett, plusz egy 4 oldalas melléklettel. A vasárnapi szám pedig szépen fejlődött, külön szerkesztők irányítása alatt, s végül túlnötte az eredeti Worldöt, 40-48 oldalas terjedelmével. Ehhez persze nem kis mértékben járultak hozzá az első oldalon közölt szenzációs bűnügyek, katasztrófa-híradások, s a hangzatos címek, melyek alatt futottak. Az újság legfontosabb része itt is a szerkesztőségi oldal volt, mint a Post-Dispatchnél, ez tükrözte a világ eseményeihez való hozzáállásukat. Emellett megjelentek a lapban fontos üzleti hírek, társasági hírek, s hogy még sokoldalúbb legyen, volt színházi, sport, divatrovat, sőt még politikai „pletykarovat” is.

Pulitzer valóban hű maradt ahhoz, amit lapja beköszönőjében hirdetett: támogatta a szegényeket, szociális helyzetüket javító intézkedéseket javasolt, s gondolt az óriási bevándorló tömegekre is, akiknek véleménye, érdekei semmilyen sajtóorgánumban nem jelentek meg akkoriban. Próbálta ezeket a tömegeket újságolvasásra szoktatni azáltal, hogy nekik szóló, az ő ügyüket támogató írásokat is megjelentetett, s megpróbálta bemutatni nekik új hazájuk hagyományait, intézményrendszerét. (Csillag 2000/j) A munkások és bevándorlók „nevelése” alatt pedig Pulitzer azt értette, hogy megpróbálta őket a reformok szükségességéről meggyőzni, s felbreszteni bennük effajta igényeket, s próbálta segíteni őket a politika útvesztőiben való tájékozódásban, például úgy, hogy közérthetően írta meg az egyes pártok főbb programpontjait. A kultúrára és az általános műveltségre is fogékonnyá akarta tenni olvasóit, e célt szolgálta például kortárs költők, írók műveinek megjelentetése, a társasági etikett rovat (melyben

olvasói kérdésekre válaszolva vázolták fel a kor illemszabályait), illetve a The World Almanac kiadása, ami egy modern kalendárium volt, ami tartalmazta az adott év kiemelkedő politikai, tudományos és sporteseményeit, illetve tele volt enciklopédikus ismeretekkel, politikai, földrajzi, gazdasági és kulturális fogalmakkal.

A World azért is volt olyan népszerű, mert bár tömeglap volt, pontosságra és tárgyilagosságra törekedett, ami még ebben az időben sem volt jellemző a lapok többségére. Sőt Pulitzer abban is különbözött a többi szerkesztőtől, hogy vitás ügyek esetében mindkét felet meghallgatta, s nemcsak azt, amelyikkel ő szimpatizált. Politikai függetlenségét pedig mi sem bizonyítja jobban, hogy bár demokrata beállítottságú volt, ugyanúgy kritizálta a demokrata vezetést, ha hibáztak, mint a másik oldalt. (Csillag 2000/k) A hírszerzéshez kiterjedt „hálózata” volt, míg a helyi híreknek a helyi riporterek jártak utána, addig a távolabbi, vagy külföldi eseményekről a kiküldött tudósítók számoltak be, illetve a hírügynökségtől, az Associated Press-től szereztek információikat. Emellett olykor a World maga szolgáltatott témát cikkeihez. Ilyen eset volt a Szabadság-szobor felállítása is, amihez Pulitzer és lapja jócskán hozzájárult. A szobor felállítása ugyanis nehézségekbe ütközött, mivel nem volt pénz egy megfelelő méretű talapzat felépítéséhez. Ekkor Pulitzer összefogásra szólította fel olvasóit, s adományokat kért – amellett, hogy természetesen ő is hozzájárult a költségekhez – s pár hónap múlva összegyűlt a pénz a talapzatra, s így a szobor elfoglalhatta az őt megillető helyet. Akcióihoz nagy segítségére volt egy fiatal, tehetséges lány: Nellie Bly. Az újságíró nevéhez több érdekes kaland is kapcsolódik. Az egyik ilyen egy világszerte utazás volt, melyet rekordidő alatt teljesített. Amikor 1889. november 14-én elindult, célja az volt, hogy megdöntse minden idők leggyorsabb világutazási rekordját, beleértve Phileas Fogg 80 napját is (Verne). Útját az olvasók végigkövethették, hiszen Nellie folyamatosan tudósított a vele történetekről, s ezek az írások címlapra kerültek. Az emberek szívesen olvastak a 22 éves lány kalandos útjáról, sőt a World felhívására tippjeiket is beküldték az érkezés időpontját illetően. Nellie-nek végül 72 nap, 6 óra és 11 perces rekordot sikerült felállítania, s ezzel elérte kitűzött célját. Megérkezésekor ünneplő tömeg fogadta. (Csillag 2000/l)

Nellie Bly azonban több olyan cikket is írt az újság számára, melyek valamilyen társadalmi problémára világítottak rá, s reformokat indítottak el. Ez történt akkor is, amikor elmebetegnek tette magát, s bekerülve a Blackwell-szigeti elmeegógyintézetbe, nyilvánosságra hozta az ottani szörnyű körülményeket, többek közt a betegek bántalmazását. (Nyomozásának történetét 2008-ban színre vitték Washingtonban, az Annenberg Theaterben.) (Wikipedia 2008/a)

Bár egyre fontosabbak lettek a hírek – az emberek inkább az igazságot akarták megismerni, mint a szerkesztők véleményét – a jól megírt, figyelemfelkeltő, bátor és a nép ügyét támogató szerkesztőségi cikkek még mindig nagy hatással voltak az emberekre. Joseph Pulitzer pedig teljes mértékben kezében tartotta az irányítást, szerkesztette, írta a lapját, javarészt az ő személyiségét és gondolatait tükrözték a megjelent cikkek, s mindemellett természetesen az üzleti ügyekkel is ő foglalkozott. Szinte ő maga volt a World, s pályatársai felnéztek rá. (Csillag 2000/m) Ismerték Európában, s a Fehér Házban is odafigyeltek szavára. (Csillag 2000/n) Munkássága nyomán méltán érdemelte ki a sajtó a 20. században a negyedik hatalmi ág elnevezést, hiszen a sajtó befolyása Pulitzer révén oly mértékben megnőtt, hogy újsága képes volt elnököt hatalomra juttatni, politikai változásokat elindítani.

Cleveland elnök például nagyban köszönhetette neki győzelmét az 1884. évi elnökválasztáson. Pulitzer támogatta a demokraták programját, hiszen az megegyezett saját elképzeléseivel: reformok, az adminisztráció korrupciótól való megtisztítása, a monopóliumok korlátozása. Magát Grover Clevelandet pedig azért tartotta megfelelőnek a posztra, mert az feddhetetlen politikai múlttal rendelkezett, s támogatta a változásokat. Mellette való kiállása már a World első számában megmutatkozott: „Úgy tűnik Cleveland kormányzónak nincs ellenére a munka.” – írta róla.

Ezzel szemben a republikánus pártról így vélekedett: „A párt célja a népakarat legyőzése.” Bár a republikánus jelölt nagy népszerűségnek örvendett jó szónoki képessége és kellemes modora miatt, annak idején képviselőházi elnöksége alatt, pozícióját személyes haszonszerzésre használta fel. A World pedig kapva kapott az alkalmon, és hosszú cikksorozatban tárta a nyilvánosság elé Blain egykori botlását. Pulitzer egyéb módon is segítette a demokratákat, például 1000 \$-ral járult hozzá kampányukhoz, illetve Cleveland gyűlésén is hatásos beszédet mondott. Próbálkozásai megghiúsulni látszottak, amikor Cleveland múltjából fény derült egy törvénytelen gyermekre. Az ilyen erkölcstelenség ugyanis nagyobb felháborodást váltott ki az emberek körében, mint a korrupció. Pulitzer azonban továbbra is védelmébe vette a demokraták jelöltjét, mondván, egy törvénytelen gyermek még mindig elfogadhatóbb, mint egy csaló politikus, s megpróbálta a figyelmet az aktuális társadalmi problémákra terelni. (Csillag 2000/o) Aztán ismét váratlan fordulat következett, mely során végleg bebizonyosodott, hogy milyen hatalmas befolyásoló ereje lehet a sajtónak. Blaine New York-i kampánya során ugyanis egy republikánus lelkész beszédében elragadtatta magát, s mind a demokrata érzelműeket, mind a katolikus bevándorlókat vérgig sértette. Ráadásul Blaine egy olyan

estély résztvevője volt körútja során, amelyen nagyrészt milliomos bárók és bankárok voltak jelen. Tette ezt akkor, amikor országa amúgy is sok szociális problémával küzdött. Pulitzerék pedig azonnal saját hasznukra fordították a történeteket. Rögtön másnap címdoldalon jelentettek meg egy nagyméretű, figyelemfelkeltő karikatúrát, melyen az estélyt, s annak résztvevőit figurázták ki – némely történész szerint az amerikai sajtótörténet leghatásosabb karikatúrája volt ez. Természetesen Fekete szerda című cikkükben beszámoltak az estélyről és az elhangzott beszéd szövegét is ismertették, s az egész hadjárat olyan hatásosra sikerült, hogy végül a lakosság nagy részét meg tudták győzni arról, Cleveland érdemesebb az elnöki posztra. A független republikánusok tömeges átszavazása például egyértelműen a liberális sajtónak volt köszönhető. Cleveland 20 évvel később így emlékezett vissza az akkori eseményekre: „...ha akkoriban a New York-i World nem támogatja a demokraták céljait olyan erőteljesen és hatékonyan, a végeredmény könnyen az ellenkezőjére fordulhatott volna.” (Csillag 2000/ö)

A World azonban nemcsak választások során foglalt állást, hanem egyéb politikai kérdésekben is. Amikor az USA és Nagy-Britannia között konfliktushelyzet alakult ki a venezuelai-brit ellentét miatt, Pulitzernek és lapjának nagy szerepe volt abban, hogy lecsillapítsa a kedélyeket, és megakadályozza egy háború kialakulását. Venezuela és a szomszédos Brit Guayana között ugyanis már régóta határvita folyt az arany miatt. Venezuela döntőbíráskodást kért az Egyesült Államoktól, akitől aztán meg is kapta a kívánt támogatást. A britek azonban nem akarták, hogy az USA dönthessen a kérdésben. Az amerikaiak cselekvést vártak elnöküktől, feléledtek a nacionalista érzelmek. Cleveland pedig hogy megfeleljen az elvárásoknak, azzal fenyegette meg a briteket, hogy ha kell, fegyverrel állítják meg terjeszkedésüket. Míg azonban a lapok többsége az elnök fellépését támogatta, a World szerette volna oldani a feszültséget. Pulitzer vezércikkében próbálta meggyőzni a közvéleményt arról, nem volna jó döntés egy brit-amerikai háború. Az okok közt sorolta például azt, hogy az USA még nincs felkészülve a fegyveres konfliktusra, és hogy hamis a feltételezés, miszerint a britek fenyegetést jelentenek az USA-ra. Ráadásul felhívta a figyelmet arra, hogy ebben a helyzetben nem léphet életbe a Monroe-elv, hiszen Nagy-Britannia nem akarja elfoglalni Venezuelát. Amivel azonban igazán sikerült megfékeznie az elszabadult amerikai indulatokat, az egyfajta békeakció volt. Táviratot küldött kiemelkedő angol személyiségeknek, egyházi vezetőknek, a közélet jeles szereplőinek, s arra kérte őket, gondolják át a helyzetet, s mutassanak békülési szándékot az amerikaiak felé. A britek pedig hajlottak erre, s nemsokára a World közölte a békülékeny választáviratokat. Amikor azok

országszerte ismertté váltak, az amerikaiak is megenyhültek, s a harcias kedv alábbhagyott. A konfliktust végül 1899-ben – egy nemzetközi döntőbíróóság közreműködésével – békésen megoldották. A Worldról az angolok elismerően nyilatkoztak. (Csillag 2000/p)

1895-ben a vasárnapi melléklet elképesztő 450 000-res példányszámot ért el, s igazi szórakoztató lap lett. Népszerűségét nagyban köszönhette a Yellow Kidnek, azaz a Sárga Kölyöknek, ami a mai folytatásos képregények elődje volt. A színes képregény egy külvárosi csibészről szólt, aki folyton kalandokba keveredett. Jellemző volt rá a szokimondó társadalombírálat. A vasárnapi szám szerkesztésében Goddard viszonylag szabad kezet kapott, így ez a szám kicsit elütött az eredeti hétköznapi változattól. Goddard nagyon értett ahhoz, hogyan kell az olvasókat megfogni. A lap tele volt szenzációk, bizarr hírekkel. A Worldnek természetesen egyre több irigye és utánzója lett, legjelentősebb közülük William Randolph Hearst lapja volt, a New York Journal.

Hearst gazdag kaliforniai családból származott, s karrierjét a Worldnél kezdte riporterként. Mikor édesapjától átvette a San Francisco Examiner vezetését, megpróbálta azt a The World mintájára alakítani. Később megvette a Morning Journalt, amit nem más, mint Pulitzer öccse, Albert alapított még 1882-ben. 1895-től az újság New York Journal néven jelentkezett, s legfőbb céljának Pulitzer legyőzését tekintette. Hearst attól sem riadt vissza, hogy a World székházában béreljen irodát magának. Ennek az lett a következménye, hogy etikátlanul a World hírszolgálatától lopta a híreket, sőt Pulitzer alkalmazottait is megpróbálta átcsábítani magához. Bár mindketten széles néptömegekhez kívántak szólni, Hearstöt egy percig sem érdekelték a reformok, vagy a nép ügye. Ő csupán túlszárnyalni akarta Pulitzer eredményeit, akár aljas módszerekkel is. Ez abból is kiderül, hogy míg Pulitzer egyáltalán nem volt megvesztegethető, addig Hearst lepaktált az „ellenféllel”, s ha valaki megfizette az árát, a Journal leállította a sajtóhadjáratot. Követte a Worldöt abban, hogyan kell feltűnő szalagcímet alkalmazni, s szenzációt kelteni, ám az újságírói felelősség nem érdekelt. Hearstnek nem volt fontos a hitelesség, akár a híreket is meghamisította, hogy lapja kelendőbb legyen a piacon. A kettőjük csatározása a vasárnapi számok közt kezdődött el. Igaz, 1895-ben Pulitzer még javában a venezuelai problémával foglalkozott, szerkesztője, Goddard már tudatosan vette fel a versenyt vetélytársukkal. Sporttal, erotikával, híres emberek magánéleti titkaival, s figyelemfelkeltő fotókkal tette a mellékletet még érdekesebbé. Ám 1896-ban Pulitzernek nem várt fordulattal kellett szembesülnie: vetélytársa a vasárnapi lap egész szerkesztőgárdáját átcsábította magához. Kénytelen volt ráigérni Hearst ajánlatára, s így visszaszerezni

kollégáit. Ám öröme nem tarthatott sokáig, mert Hearst is ráígért az ő ajánlatára, így a „worldösök” végleg a Journalhoz szegődtek. Ráadásul Hearstnek sikerült a Sárga Kölyköt rajzoló Outcaultot is megvásárolnia, így megszerezte lapjának a népszerű képregényt. Pulitzernek cselekednie kellett. Először is a Sunday World élén Arthur Brisbane-t alkalmazta, aki ugyanolyan tehetséges újságíró volt, mint Goddard. 1896-tól pedig a World árát 2-ről 1 centre csökkentette. (Csillag 2000/q) Hearstnek kalandvágyó újságírónőt nem kellett Pulitzerrel „lopnia”, neki ott volt Winifred Sweet Bonfils. Ő volt az egyik legkiemelkedőbb „sob sister”, azaz olyan újságíró, aki emberi történeteket dolgozott fel cikkeiben. Neki is voltak leleplező akciói, csakúgy, mint Blynak. Winifred egyszer ájulást színlelt az utcán, hogy a mentőket tesztelje, s rávilágítson a betegellátás hiányosságaira. Cikke óriási botrányt kavart, ami több kórházi dolgozó elbocsátásával végződött. (Wikipedia 2008/b)

A vetélkedés lassan odáig fajult, hogy Pulitzer lemondott elveiről, s a Worldnél is megkezdődött a hírek torzítása, kitalációk megjelentetése, és a szenzációkeltés is túllépte a jó ízlés határát. Pulitzer a képregény elvesztésébe nem törődött bele, alkalmazott egy másik rajzoló, George Lukst, aki folytatta a sárga fiúcska történetét, így az egyszerre mindkét újságban jelen volt. Ez pedig amolyan szimbóluma lett a két lap viaskodásának, s az általuk gyakorolt alacsony színvonalú újságírásnak. Ezért nevezik a tényeket elferdítő, szenzációhajász újságírást sárga sajtónak (yellow press).

A World hétköznapi kiadása is hamarosan átvette ezt a stílust, s ez sokakban ellenszenvet ébresztett az újság iránt. 1897-től több klub és könyvtár is lemondta előfizetését, egyházi személyek pedig mozgalmat indítottak mind Hearst, mind Pulitzer lapja ellen. Pulitzer lenézte Hearstöt, akit nem tartott méltó ellenfelének, de felvette a harcot, mert nem akarta elveszíteni a sajtópiacon megszerzett pozíciójáért. Nem volt könnyű dolga. A New York Journal 1897 őszére meghaladta a World eladásait.

S míg Pulitzer anyagilag kimerítette a háborúskodás, addig a gazdag családból származó Hearst örökségéből még bőven futotta a folytatásra... (Csillag 2000/r)

A spanyol-amerikai konfliktus pedig alkalmat adott a folytatásra. Frank Luther Mott sajtótörténésszerint a háború valószínűleg nem robbant volna ki, ha Hearst és Pulitzer konkurenciaharca nem lett volna. (Csillag 2000/s) A korszak jellemző volt a nacionalizmus, s az amerikaiak általában szimpatizáltak a szabadságukért harcoló népekkel, így a kubaiakkal is, akiknek elégük lett a spanyol uralomból. Egyre inkább terjedt az a nézet is az USA-ban, mi szerint nemcsak megfékezni kéne az európai nyugati terjeszkedéseit, de egyenesen meg

kéne szüntetni latin-amerikai jelenlétüket. Pulitzer mindig is szimpatizált a kubaiakkal, de nem gondolta szükségesnek az amerikai beavatkozást. Hearstöt ezzel ellentétben sosem érdekelte a kubai nép ügye, annál inkább a benne rejlő üzleti lehetőség. A példányszám növelésére gondolt, amikor az amerikai intervenciót sürgette. A Kubába küldött tudósítói úgy ferdítették a híreket, hogy a spanyolokat minél jobban befektítsék. A spanyol tábornokot híradásaikban csak „Mészárosként” emlegették. A World pedig nem maradhatott le, s eladásainak növelése érdekében hasonlóan exkluzív tudósításokba kezdett. Nellie Bly ismét akciót szervezett: önkéntes csapatot toborzott a felkelő kubaiak támogatására. A spanyol hatóságok persze nem nézték jó szemmel az amerikai emberek félreinformálását, és a World egyik tudósítóját ki is utasították az országból. Természetesen a World úgy kommentálta az esetet: a spanyolok nem akarják, hogy kegyetlenkedéseik nyilvánosságra kerüljenek. Pulitzer is mindent megtett, hogy kiprovokálja a fegyveres összetűzést. Még szerkesztőségi cikkeket is arra használta, hogy a beavatkozás mellett érveljen. Írt az elnyomott kubaiakról és az amerikai nép civilizációterjesztő feladatáról. (Csillag 2000/t) 1897-ben megjelentek az első rettenetes fényképek a kubaiak szenvedéseiről. A társadalmi szervezetek, a közhangulat és a sajtó nyomása az új elnököt, McKinleyt arra késztették, hogy változtasson az USA semleges politikáján. Közben Spanyolországban is választások voltak, s egy békepárti, liberális kormány került hatalomra. Ők több engedményt is tettek, hogy az amerikaiakat megbékítsék (pl. visszahívták a „mészáros” Weyler tábornokot). Az amerikai sajtó célja viszont egyáltalán nem a békés rendezés volt, hanem a háború kiprovokálása, bármi áron. A Maine hadihajó 1898-as tragédiája lehetőséget teremtett számukra, hogy propagandájuk elérje maximumát. A Maine egy Kubába küldött hadihajó volt, mely rejtélyes körülmények között megsemmisült. Sohasem bizonyosodott be, hogy a spanyolok követtek-e el merényletet a hajó ellen, mégis az amerikai sajtó - élén Hearsttel és Pulitzerrel - váltig állította, hogy a Maine és legénysége a spanyolok támadásának áldozata lett. A Journal szalagcímben jelentette: „A Maine hadihajó megsemmisítése az ellenség műve” (Csillag 2000/u) Pulitzer pedig megjelentetett egy általa kidolgozott stratégiai tervet, mely a spanyol flotta leigázására irányult. Bár a spanyolok mindent elkövettek, hogy megakadályozzák Amerika közbelépését, McKinley hadat üzent. A két újság pedig ontotta az exkluzív tudósításokat a háborús eseményekről. Mindeközben egymást is folyamatosan lejáratták (pl. nyilvánosan bebizonyították, hogy egymás híreit lopják).

Végül Pulitzernek nem sikerült legyőznie Hearstöt, és belefáradt a vetélkedésbe, ami óriási anyagi, s talán még nagyobb presztízvesztéssel járt számára.

Pulitzer részéről befejezettek tekintette ezt a háborút. Innentől azon fáradozott, hogy visszavegye lapját az eredeti értékekhez. Új írókat alkalmazott, akik magasabb színvonalon alkottak, s a hatásvadász tipográfiából is visszavett. Mindemellett takarékosági intézkedéseket vezetett be.

A World 1901-re tudott ismét olyan lap lenni, amilyenek indult, és sikerült ismét kivívnia az elismerést. Hearst lapja azonban megmaradt sárga újságnak.

Vissza a kezdetekhez

Pulitzer már formálisan visszavonult, a lapot a főszerkesztők irányították. 1909-ben volt az utolsó olyan sajtóhadjárata, amelynek részese volt.

A Panama-botrány során a World pénzügyi manipulációval vádolta meg Rooseveltnél elnök sógorát és a későbbi elnök, Taft fivérét. Mindemellett magának az elnöknek szavahihetőségét is megkérdőjelezték. (Csillag 2000/ii) Rooseveltnél bosszút akart állni Pulitzeren, s a szövetségi ügyészség által indított eljárást követelt. 1909-ben rágalmozás miatt vádat emeltek a World kiadója, Pulitzer és két másik újságíró ellen. A lap azonban „visszavágott”, méghozzá azzal vádolva a republikánus kormányt, hogy vádemelésük nem más, mint a sajtószabadság elleni fellépés. Végül a szövetségi bíró úgy határozott, a sajtónak joga van ahhoz, hogy a tudomására jutott információkat ismertessék, és azokból összefüggéseket állítsanak fel. A vádat így elejtették. Bár 1909-ben újabb vádemelés következett, ez a per is (1910-ben) a World győzelmével ért véget. Az ügy országszerte ismert lett, s rengetegen, köztük politikusok is méltatták az újság sajtószabadságért vívott küzdelmét.

Joseph Pulitzer nem sokkal ezután, 1911. október 29-én halt meg. (Csillag 2000/x) Halálának hírért az amerikai újságok a címlapon közölték.

Pulitzer-díj és a 2 millió dolláros hagyaték

Mivel Pulitzer fontosnak találta, hogy az újságírók műveltek és nagy tudásúak legyenek, és egyébként is szerette volna az újságírás színvonalát és rangját emelni, támogatta az újságírás egyetemi szintű oktatásának elindítását. 1892-ben azonban a Columbia Egyetem nem fogadta el a Pulitzer által felajánlott ösztöndíj- alapot. Később Pulitzer új ajánlatot tett, s mind a Columbia Egyetemet, mind a Harvardot megkereste elképzeléseivel. 1903-ban úgy tűnt, sikerült megegyezni, méghozzá 2 millió dollár adományozásáról egy önálló újságíró fakultás felépítéséhez. Egy ún. Tanácsadó Testület felállítását tervezték, melynek a Columbia, a Harvard és a Cornell Egyetem rektorai, a külügyminiszter, és újságírók lettek volna a tagjai. A Columbia Egyetem

rektora azonban visszautasította, hogy más egyetemek vezetői is helyet kapjanak a testületben. A terv tehát ismét nem valósult meg. A Columbián végül 1912-ben, már Pulitzer halála után, indult útjára az újságírás felsőfokú oktatása (Graduate School of Journalism). A Tanácsadó Testület tagjai az egyetem rektora, a jelentős napilapok szerkesztői és Pulitzer fia, Ralph lett. Az intézetben manapság nemcsak újságírókat, hanem rádiós és televíziós szakembereket is képeznek.

A Pulitzer-díjat először 1917-ben osztották ki. A díjazottak kiválasztása úgy történik, hogy a pályázatokat előzetesen szelektálja egy bírálóbizottság, a bennmaradtak közül a Tanácsadó Testület kiválasztja a legjobbakat, s végül a Columbia Egyetem kiadja a díjakat. A kezdeti kategóriák (Pulitzer javaslata alapján) a következők voltak: közérdeket leginkább szolgáló lap, az év legjobb riporter munkája, a legkiválóbb vezércikk, az amerikai életmódot leghívebben ábrázoló regény, a legszínvonalasabb drámai alkotás, az USA-ról írt legjobb történelmi munka, a legjobb életrajzi mű, ami példát mutat a hazafiságról. A Tanácsadó Testület az idők során bővítette a kategóriák listáját. A díj jelentősége a II. Világháború óta igazán nagy. A testület neve ma már Pulitzer Prize Board, s 21 kategóriában osztják ki a díjat. (A legkevésbé az újságíráshoz köthető díj a zeneművészeti, melyet nagyobb zeneművek komponálásáért ítélnek oda tehetséges zeneszerzőknek.)

Díjat kapott a Ku Klux Klan elleni küzdelméért a Columbus Enquirer Sun, a Watergate-botrány felderítésében való közreműködéséért a The Washington Post, az egyik leghíresebb díjazott sajtófotó pedig az, amelyik a Kennedy-gyilkosság után történt „Oswald-gyilkosságot” örökítette meg. (Csillag 2000/y) 1991-ben oknyomozó munkájáért Susan Faludi, magyar származású amerikai újságíró is Pulitzer-díjat kapott. (Farkas Tímea 2008) A szépirodalom kitüntetettjei közt van Margaret Mitchell Elfújta a szél című regénye, Hemingway Az öreg halász és a tenger című műve és John Steinbeck is megkapta a Pulitzer-díjat az Érik a gyümölcsért. John F. Kennedyt 1957-ben találták érdemesnek a díjra, méghozzá jelentős államférfiakról írt esszéjéért. A drámaírók közül nyertes lett például Tennessee Williams A vágy villamosával, illetve Arthur Miller is megkapta az elismerést Az ügynök haláláért. (Csillag 2000/v)

A Magyar Pulitzer-emlékdíjat egy New Orleansban élő magyar üzletember, Fábry Pál alapította 1988-ban, hogy a magas színvonalon alkotó magyar újságírók is kitüntetésben részesüljenek. (Wikipedia 2008/c) Pulitzer-emlékdíjat kapott például Baló György tényfeltáró riportjaiért, elemzéseiért, Faludy György életmű kategóriában, Farkasházy Tivadar szerkesztői tevékenységéért, Friderikusz Sándor szerkesztői, illetve műsorvezetői

tevékenységéért, Molnár Gál Péter kritika kategóriában, Szegő András pedig publicisztika kategóriában. Újságírói alkotóközösségként díjazott lett például a 168 óra csapata, televíziós tevékenységéért Az Este stábját tüntették ki. Dokumentumfilmjeiért a Fekete Doboz is elnyerte az emlékdíjat. (Wikipedi 2008/d)

Pulitzer szülővárosának díját Makó városa és a MÚOSZ közösen alapították 2007-ben. Céljuk a tehetséges fiatal újságírók támogatása. (Wikipedia 2008/c)

Lapjait Pulitzer a fiaira hagyta, de sajnos a World nem tudott megbirkózni az új konkurens tabloidokkal és a gazdasági világválsággal, s a fiúk végül kénytelenek voltak eladni azt a Scripps-Howard sajtóláncnak. Utolsó kiadása 1931-ben volt. A Saint Louis Post-Dispatch azonban sikeres maradt Joseph nevű fia vezetése alatt, s országosan elismert lapnak számított. A rádió és a televízió térhódítása idején bekapcsolódott a fejlődésbe: saját rádióállomása, később saját tévéstúdiója lett. Pulitzer József (III) pedig átvéve a családi örökséget, több rádió-és tévéállomást is vásárolt, s az egykori újságkiadót egy hatalmas médiatársasággá alakította át. Az igazgatótanács 1999-ben eladta a rádió-és tévéállomásokat, és végül a Pulitzer-birodalom ismét teljesen az újságírássra koncentrált. Ma több napi-és hetilap kiadójaként van jelen az amerikai sajtópiacon. (Csillag 2000/z)

Hivatkozások

- Csillag András (2000) Joseph Pulitzer és az amerikai sajtó, pp a)25-27. b)28. c)11-16. d)28-31. e)19-24 f)32-38. g)39-44. h)46-50. i)66. j)51-58. k)62-68. l)59-61. m)54. n)68. o)74-79. ö)81-86. p)92-99. q)102-104 r)105-107. s)121. t)108-113. u)116-121. ü)125-134. x)138-144. y)173-184. v)185. z)188-196.
- Wikipedia (2008)/a Nellie Bly. Legutóbbi frissítés: 2008. december 11. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Nellie_Bly
- Wikipedia (2008)/b Winifred Bonfils. Legutóbbi frissítés: 2008. október 30. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Winifred_Bonfils
- Wikipedia (2008)/c Pulitzer-díj. Legutóbbi frissítés: 2008. október 4. URL: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Pulitzer-d%C3%ADj>
- Wikipedia (2008)/d Magyar Joseph Pulitzer-emlékdíjjal kitüntetett alkotók listája. Legutóbbi frissítés: 2008. augusztus 17. URL: http://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_Joseph_Pulitzer-eml%C3%A9kd%C3%ADjjal_kit%C3%BCntetett_alkot%C3%B3k_list%C3%A1ja
- Farkas Tímea (2008) Szüneteltetik az oknyomozó újságírást. 168 Óra online. Legutóbbi frissítés: 2008. június 22. URL: <http://www.168ora.hu/cikk.php?cikk=21447>